

Izhaja vsak četrtek  
in velja s poštnino vred  
in v Mariboru s pošilja-  
njem na dom  
za celo leto 3 gld. — kr.  
„ pol leta 1 „ 60 „  
„ četrt leta — „ 80 „  
Naročnina se pošilja  
opravištvu v stolnem  
farovžu.

Deležniki tisk. društva  
dobivajo list brez po-  
sebne naročnine.

# SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Pošamezne liste  
prodaja knjigar Novak  
na velikem trgu  
po 5 kr. — Rokopisi  
se ne vračajo, nepla-  
čani listi se ne spre-  
jemajo. —

Za oznanila se pla-  
čuje od navadne vreti-  
ce, če se natisne en-  
krat, 8 kr., dvakrat 12  
kr., trikrat 16 kr.

## Štajerski liberalci z novo srenjsko postavo v zadregi.

Našim nemškim in slovenskim liberalcem se z nasnovano novo srenjsko postavo godi, kakor tistemu kmetiču, ki je z vozičkom in konjičkom obtičal v blatnem klanci. Nazaj ni hotel; naprej si ni upal; rajši je v blatu ostal. Te dni se je namreč po Štajerskem raznesla vesela novica, da iz nasnovane nove srenjske postave ne bo nič. Deželni odbor nje ne bode prihodnemu zboru nasvetoval. Pognal jo je pod klop, to se reče: liberalni poslanci si ne upajo kmetom naložiti postave, po katerej bi se manjše srenje po sili phale v večje srenje, katerim bi dali ime: upravne srenje (nemško na laket dolgo ime se glasi: Verwaltungsgemeinden). Iz takih večjih srenj še tedaj letos ne bode nič. Vendar s tem ni rečeno, da so za vselej pokopane. Strahu pred njimi smo rešeni tedaj, kedar enkrat liberalcev ne volimo za poslance. Vsi liberalni poslanci od graškega Rechbauer-ja do ljubljanskega Vošnjaka, vsi tiščijo na posilno združenje manjših srenj.

Že lani so nam hoteli postreči s svojimi: Verwaltungsgemeinden. Toda odložili so nje na letos. Med tem so šli prašat, kaj da o tej stvari mislijo sedanje kmetske srenje? Te so pa dežel-nemu odboru odgovorile, da bo liberalcem prav nepovoljno po ušesih trgalo. Skoro vse štajerske srenje so odgovorile, da takih velikih srenj ne-čejo. Rekle so, da nečejo posilnega phanja manjših srenj v večje: Verwaltungsgemeinden. Po-sebno pa tedaj nečejo takih večjih srenj, ako še na daleč ostanejo „nepotrebni“ okrajni zastopi ali (Bezirksvertretungen). Tako je odgovorila ogromna večina nemških in slovenskih srenj na Štajerskem. Vidi se pa iz tega moč in upljiv kat. političskih društev, zlasti pa vrlega poslanca Her-mana, ki je o tej imenitni stvari vsem svetlo luč prižgal in pravo pot pokazal.

Kako modro da so srenje odgovorile, to ho-čemo po sledečih vrsticah pojasniti.

1. Marsikdo je že tožil in sodil, da so okrajni zastopi (Bezirksvertretungen) predraga ali celo nepotrebna naredba. Veliko sicer jako pametnih mož pravi, da so med kmete potisnoli preveliko zastopov: domača srenja, krajno šolsko svetoval-stvo, dvojni, namreč cerkveni in šolski konkurenčni zastopi, okrajni zastop, okrajno šolsko svetoval-stvo. Človeku bi se lahko motilo samih zastopov in večnih volitev. In zdaj še hočejo zopet nove zastope, nove volitve! Ali še jih ni zadosti? Čemu še nove srenjske zastope potiskavati in phati med sedanje srenje in med okrajne zastope (Bezirks-vertretungen?)

2. Liberalci nam vedno godejo besede: vse za narod, omiko in svobodo. V djanju pa ven-dar delajo vse po sili. Že sedanje prevelike srenje, posebno pa one, ki so bile kakemu nem-škutarskemu trgu prišite, zaporedom prosijo, da jih zopet razpišejo. Za združenje pa nihče in nikder po celem Štajerskem ne prosi. Ali ni to znamenje, da ljudem ni za prevelike srenje, da so jim zoperne? To pa gotovo tem več, če bi po postavi bili prisiljeni v nepovoljno združenje? Sila je sploh sitna reč. Preden se nje kdo posluži, ima dobro pomisliti, kaj počenja. Da komu silo storim, moram vedeti zakaj? Zdaj pa resnično ne previdimo, zakaj bi se ena srenja, ki pridno svojo dolžnost stori, z drugo morala združiti, ker je ta nemarna in neče sama svojih mlak za-graditi, svojih apninskih jam zavoziti, podrtih mo-stov popraviti? Ali nimamo dovolj gospodsk, ki bi imele nemarno srenjo priganjati, da stori svojo dolžnost? Le ne medveda iskati ondi, kder ga ni!

3. Liberalci nam hočejo vsiliti srenje, ka-tere bi najmanje po 2 uri široke in 2 dolge bile. Potem takem bi se morale po 3—6 sedanjih srenj vphati v eno veliko srenjo. Tukaj pa nastane zdaj sledeča sitnoba: čem večja bo srenja, tem več bo posla, dela, pisanja in letanja. Zato bo

teško najti za takega predstojnika ali nadžupana mož, ki bi ob enem za tako opravilo sposoben in voljen bil. Nasledek tega bi bil ta, da bi pogosto nadžupani postali penzionirani oficirji in uradniki, ki bi nad podložnimi župani in srenjčani udelavali in nje strahovali, kakor turski paše. Večidel bi pa nadžupani primorani bili si priskrbeti: v policijskih in drugih postavah zvedenega in v uradovanju spretnega uradnika, (Beamterja). To tem bolj gotovo, ker neki vlada takim velikim srenjam namerjava še več opravil izročiti in naložiti. Vsled tega bi pa si vlada bržej ko ne prihranila veljavno besedo pri postavljenju takih srenjskih uradnikov; lastila bi si pravico potrjevanja. In tako bi nas kratkovidni liberalci prilično nehotè posadili nazaj v čase pred letom 1848., ko je vlada grajščakom začela pošiljati: izprašane sodnike (geprüfte Richter.)

In zdaj ni treba niti liberalne bistrornosti, da si nasledke tega domislamo. Izpraševani in od vlade potrjeni uradnik v nadžupanijski hiši bi srenjam bil gospodar in strahonja, predstojniki in jihovi svetovalci in odborniki pa blapci in priklavci — pravi tatermani ali capasti deda v koruzi, ki bi se vselej tje obrnoli, kamor bi preučeni in gnadjivi gospod srenjski uradnik pihati blagovolil.

Jedro vse srenjske samostojnosti bi bilo — plačevati in sicer debelo plačevati. Za 600 fl. bi se sposoben uradnik težko dobil. Prištejmo še stroške za stanovanje, za kurilo, za kancelijo, in 1000 gld. ne bode na leto preveč odmerjenih. Po nasvetu liberalcev bi se na Štajerskem imelo napraviti 200 nadžupanij; to bi pa samo za potrebne uradnike deželi nanese 200.000 gl. novih stroškov. In kde so zdaj stroški za beriče, za kajhe, ki bi pri takih nadžupanijah potrebne bile? Razun tega bi še ostalo plačilo sedanjih predstojnikov, ostali bi veliki stroški za okrajne zastope itd.

Za božjo voljo, alj se to reče, kmetskim ljudem bremena polajšati? Tega menda ne bode noben človek veroval, ki je ove vrstice prebral. Marveč mislimo, da bo vsak prepričan, kako modro in pametno da so štajerske srenje storile, ker so rekle, da takih posilnih novih srenj ne čujejo.

Prihodnjič bomo pojasnili, zakaj da liberalci sami temu pritrditi ne morejo ali pa ne čujejo. —

## Gospodarske stvari.

### Beseda o gnojnici in njeni vrednosti.

Mnogo se je že po raznih časnikih in v gospodarskih knjigah pisalo, kako gre tekoče izločke naše domače živine in pa gnojnice, ki se na gnojišču nabira, v našo korist porabiti. Človek bi mislil, da o tem ni več treba niti besedice spregovoriti. Ali pogled na navadna gnojišča, in na ulice po marsikaterih mestih in vaseh nam hitro kaže,

kako malo so te pisane besede še izdale in kako malo se vrednost teh tekočin od mnogo naših gospodarjev še ceni. Treba je tedaj sopet in sopet glas povzdigniti in pozornost vseh razumnih kmetovalcev na to preimenoitno sredstvo vspešnega gospodarjenja obračati. Koliko pa je kmetij, ktere bi imele prikladne jame, da se v nje gnojnice, ki iz gnojišča curi, nabira, ali pa v hlevih primerne žlebove, da se po njih scavnica živine v gnojnično jamo odceja? V hlevih stoje živinčeta dostikrat v blatu, da kopita in parklji občutljivo trpè in pogosto od nesnage boleznì na parkljih in kopitih dobè. Po vaseh se pretakajo celi potoki rujave tekočine in tako zrak zasmradujejo in nezdravega delajo. In vendar je to najbolj izdaten gnoj za njive in travnike, ki so ga dostikrat toliko potrebni.

Koliko dragocenega gnojila se tako leto na leto za naša polja pozgubi, ker se po naših rekah v tuje dežele odteka in tamošnjim kmetovalcem polje brez truda gnoji in rodovitno dela! V teh tekočinah so namreč one tvarine, ktere rast raznih zelišč najbolj pospešujejo, v obilni meri zadržane, kakor gnjilec, kali in fosforna kislina.

Da naši bralci vidijo, kako resnične so rečene besede, jim hočemo tukaj povedati, koliko odstotkov imenovanih tvari je v 1000 funtih scavnice goveje živine, konja, ovce in svinje in pa v 1000 funtih gnojnice.

|                             | gnjilec, | kalija, | fosforne<br>kislina |
|-----------------------------|----------|---------|---------------------|
| V scavnici goveje živine je | 5.8      | 14.9    | —                   |
| „ „ konja                   | 15.5     | 15.0    | —                   |
| „ „ ovce                    | 19.5     | 22.6    | 0.1                 |
| „ „ svinje                  | 4.3      | 8.3     | 0.7                 |
| v gnojnici . . . . .        | 1.5      | 4.9     | 0.1                 |

Kakor je iz navedenih števil razvidno, ima frišna scavnica razne živine imenovanih redivnih tvari več v sebi, kakor gnojnica, ki se iz gnojišč odteka, ki je večidel manj ali več deževnica in sneznica, v kateri se je na gnojišču nakupičen gnoj izpiral.

Glavna ravnila, kako z gnojnico ravnati in jo si v korist obračati so:

1. Na vsakem gnojišču mora biti dosti velika, vode ne prepuščajoča gnojnična jama. Najbolje je, da je obzidana. Zid mora se od zadej z ilom trdno zatlačiti, na sprednjih straneh pa s cemenitnim apnom, t. j. s takim, ki se v vodi ne raztopi, dobro premazati. Velikost take jame se ravna po številu in velikosti živine, za katero je namenjena. Za jedno veliko živinčè, konja, vola, kravo mora imeti jama 8' globokosti in na dnu 5 štirijaških črevljev obsežka. V ti primeri se da velikost jame po številu živine preračunati. V to jamo morajo se žlebovi za scavnico iz hleva napeljati, ki morajo pa tako trdni biti, da nobene tekočine ne prepuščajo. Tudi gnojnica, ki se iz gnojnega kupa odceja, se napelje v to jamo, če tudi bolj kaže dve gnojnični jami napraviti, jedno za scavnico iz hleva, drugo za gnojnico iz gnoji-